

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem och HVB-hem

Revisionsrapport
Tranemo kommun

Annelie Svensson
Maria Schult
Viktoria Bernstam

KPMG AB
2022-11-21
Antal sidor 23

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
2.4	Lagstiftning	7
3	Resultat av granskningen	11
3.1	Organisation	11
3.2	Styrdokument	11
3.2.1	Kommentarer och bedömning	12
3.3	Uppföljning av tidigare rekommendationer	13
3.3.1	Kommentarer och bedömning	14
3.4	Granskning av nuvarande rutiner för placering	15
3.4.1	Styrdokument placering och uppföljning av placering	15
3.4.2	Kommentarer och bedömning	16
3.4.3	Kontroll och kvalitetssäkring av familjehem och HVB	17
3.4.4	Kommentarer och bedömning	17
3.4.5	Uppföljning av pågående placeringar lakttagelser	18
3.4.6	Kommentarer och bedömning	18
3.4.7	Uppföljning av genomförandeplaner	19
3.4.8	Kommentarer och bedömning	19
3.4.9	Överväganden lakttagelser	20
3.4.10	Kommentarer och bedömning	20
3.4.11	Kostnader	20
4	Slutsats och rekommendationer	22

1 Sammanfattning

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen inte har vidtagit erforderliga åtgärder efter den tidigare genomförda granskningen då rekommendationerna från den tidigare granskningen kvarstår i sin helhet. Vi bedömer att det är en väsentlig brist att rekommendationerna inte har åtgärdats sedan den tidigare granskning 2019.

Vidare bedömer vi att kommunens nuvarande rutiner avseende placering i familjehem och HVB-hem brister, med hänvisning till att det saknas fastställda rutiner för verksamheten att arbeta utifrån.

Enligt vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- Att åtgärda samtliga rekommendationer från den tidigare granskningen.
- Att ta fram en riktlinje som beskriver hur verksamheten ska arbeta med placeringar.
- Att ta fram rutiner som enkelt kan hållas uppdaterade och tillgängliga för handläggare.
- Att ta fram en verksamhetsplan med nedbrutna utvecklingsmål enligt uppdrag i *Vision och strategisk plan för Tranemo*.
- Att säkerställa att funktionen/funktioner som ska arbeta med att ta fram riktlinjer, rutiner och verksamhetsplan har tillräckligt med tid för uppdraget.
- Att följa upp satta mål i genomförandeplaner och vårdplaner med kontinuitet.
- Att säkerställa att allt arbete som sker gällande placeringar dokumenteras i avsedda verksamhetssystem och enligt en fastställd struktur.
- Att säkerställa kommunikation och informationsöverföring mellan politik och tjänstepersoner.
- Att implementeringen av BBIC följs upp.
- Att säkerställa att tjänstepersoner som ska arbeta i verksamhetssystem får den utbildning som krävs för att nyttja systemets alla funktioner.
- Att genomförandeplaner tas fram i alla beslutade insatser där det inte är uppenbart obehövligt och att de utformas i samverkan med den berörde.

2 Bakgrund

Vi har av Tranemo kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en uppföljning av tidigare genomförd granskning samt översiktligt granska kommunens nuvarande rutiner kring placering i familjehem/HVB-hem.

Socialtjänstlagen föreskriver att kommunen genom sin socialnämnd har ett ansvar för att barn och ungdomar, när de av olika anledningar inte kan bo tillsammans med sina föräldrar, tas emot i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende (HVB).

Kommunens socialtjänst har ett stort och sammanhållet ansvar för att insatsen ska tillgodose barnets behov, samt att barnet växer upp under trygga och gynnsamma förhållanden.

En familjehemsplacering, eller annan vård utom det egna boendet, grundar sig alltid på lagstiftning. Beslut om placering kan genomföras med stöd av socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Vid en granskning 2019 framkom det att det fanns brister i kommunens rutiner för styrning och uppföljning av placering av barn och unga i familjehem och HVB-hem. Utifrån den tidigare granskningens resultat och utifrån revisorernas riskanalys har revisorerna i Tranemo kommun bedömt att kommunens rutiner kring placering i familjehem och HVB är viktigt att granska.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen har syftat till att dels bedöma om kommunstyrelsen vidtagit erforderliga åtgärder med anledning av den tidigare revisionsrapporten från 2019, dels har en granskning genomförts av nuvarande rutiner. Utifrån de huvudsakliga rekommendationerna från den tidigare granskningen har vi granskat huruvida kommunstyrelsen har:

- Säkerställt att mål följs upp enligt plan?
- Undersökt vilka uppdateringar av verksamhetssystemet som gjorts samt hur det påverkar medarbetarnas arbetssituation?
- Säkerställt att skriftliga rutiner för utredning av den unges behov tas fram och implementeras i syfte att säkerställa en likvärd och rättssäker handläggning?
- Tagit fram skriftliga rutiner för utredning av familjehem?
- Tagit fram skriftliga rutiner för stöd till familjehem samt rutiner för dokumentering av genomförda insatser?
- Har säkerställt att den löpande uppföljningen av familjehem och placeringar är tillräcklig och dokumenteras på ett strukturerat sätt i enlighet med kraven i aktuella regelverk?
- Har säkerställt att utredningar av familjehem dokumenteras löpande och i enlighet med kraven i aktuella regelverk?
- Har säkerställt att referenser inhämtas och dokumenteras i enlighet med kraven i aktuella regelverk?

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

Utöver uppföljning av tidigare rekommendationer har vi granskat kommunens nuvarande rutiner avseende placering i familjehem/HVB-hem genom frågeställningarna nedan:

- Är kommunstyrelsens/omsorgsutskottets riktlinjer avseende placering av barn och unga tillräckliga och ändamålsenliga?
- Är kommunstyrelsens/omsorgsutskottets rutiner och riktlinjer för uppföljning och kontroller av placeringar för att säkerställa berörda individers behov ändamålsenliga?
- Finns dokumenterade rutiner avseende kontroll av familjehem och HVB-hem före och under placering?
- Sker kontroller och uppföljningar med regelbundenhet?
- Genomförs besök i familjehem och HVB på ett ändamålsenligt sätt?
- Hur sker kvalitetssäkring av familjehem och HVB-hem innan placering? Vilka kontroller görs före och under placering? Genomförs fysiska besök och kontroller före och under placering? Dokumenteras dessa kontroller?
- Hur ofta har respektive placerat barn/ungdom besökts av ansvarig socialsekreterare per år?
- Vilken återkoppling kräver kommunstyrelsen och omsorgsutskottet från genomförda uppföljningar?
- Har överväganden av fortsatt vård genomförts var sjätte månad för samtliga placeringar?
- Vad anser kommunstyrelsen och omsorgsutskottet om det underlag som omsorgssektionen upprättar inför överväganden av fortsatt vård? (Är informationen underbyggd samt tillräcklig för att kommunstyrelsen ska kunna ta ett beslut?)
- Hur har kostnaderna för placeringar på familjehem/HVB-hem förändrats mellan åren 2018 – 2022?
- Finns genomförandeplaner upprättade för samtliga placerade barn och ungdomar? Är dessa kommunicerade med utförarna?
- Genomförs uppföljningar av genomförandeplanerna minst var 6:e månad inför överväganden av fortsatt vård?

Granskningen avser externa placeringar av barn och unga.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlagen 6 kap
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Tillämpbara interna regelverk och policys.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom studie av relevanta dokument.

Intervjuer har genomförts med kommunstyrelsens presidium, omsorgsutskottets presidium, socialchef, myndighetschef samt enhetschef individ – och familjeomsorg.

Innan intervjuerna skulle genomföras skickades ett formulär ut med samtliga rekommendationer från den tidigare granskningen, samt möjlighet att fylla i om rekommendationerna genomförts och hur det gjorts. Även frågorna gällande nya rutiner skickades ut i förväg.

Rapporten har faktakontrollerats av sektionschefen och enhetschefen för IFO.

2.4 Lagstiftning

Socialtjänstlagen

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende. (6 kap. 1 § SoL)

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden. När ett barn placeras ska det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet ska alltid beaktas. (6 kap. 2 § SoL)

Ett barn får inte tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av vårdnadshavarna utan medgivande från socialnämnden.

Förhållandena i det tilltänkta familjehemmet ska utredas och socialnämnden ska tillhandahålla utbildning för familjehemmet. (6 kap. 6 § SoL) Socialnämnden ska medverka till att placerade barn får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning, verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavarna råd och stöd. Familjehemmet har också rätt till stöd från socialnämnden. (6 kap. 7 § SoL)

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende. Det ska ske genom regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, enskilda samtal med barnet eller den unge, samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och genom samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. (6 kap. 7b § SoL)

Socialnämnden ska utse en särskild socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge. Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål. (6 kap. 7c SoL)

Minst en gång var sjätte månad ska övervägas om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. När barnet har varit placerat i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden. (6 kap. 8 § SoL)

Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende

Socialnämnden ska kartlägga och analysera behovet av familjehem och hem för vård eller boende för placeringar av barn och unga på kort och lång sikt.

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

Nämnden ska, med kartläggningen och analysen som utgångspunkt, planera för och vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa tillgången till hem som kan erbjuda vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet.

Socialnämnden ska samverka med andra samhällsorgan för att barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende ska få lämplig utbildning och sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård tillgodosedda.

Enligt ett allmänt råd från Socialstyrelsen bör barnet eller den unge besökas av en socialsekreterare minst fyra gånger per år. Yngre barn samt barn och unga som nyligen har placerats i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende kan behöva tätare kontakt. (SOSFS 2012:11)

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. (SOSFS 2011:9)

Hem för vård eller boende, HVB

Med hem för vård eller boende avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Verksamheten vid hem för vård eller boende ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet eller boendet upplevs som meningsfull. Den enskildes integritet ska respekteras. De insatser som görs ska anpassas till den enskildes individuella behov och förutsättningar.

Verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.

Vid varje hem för vård eller boende och vid varje stödboende ska det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det ska också finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet.

Den som vårdas i ett familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende och vars skolplikt har upphört bör vid behov ges möjlighet till kompletterande undervisning och lämplig yrkesutbildning. I varje fall bör han eller hon ges möjlighet till sådan arbetsträning eller annan grundläggande yrkesträning som underlättar för honom eller henne att få anställning eller fortsatt yrkesutbildning. (3 kap.§§ 3, 4, 5, 5 a, och 7 Sof)

SIS-hem

Staten ansvarar för de särskilda ungdomshem som avser vård av unga (enligt 3 § LVU) som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn, så kallade SIS-hem. Om

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett sådant hem ska Statens institutionsstyrelse anvisa den unge en plats. För vård i dessa hem får staten ta ut avgift av den kommun som begärt placeringen. (Förordning med instruktion för Statens institutionsstyrelse § 3)

I samband med inskrivningsbeslutet ska det särskilt kontrolleras att hemmet eller boendet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt.

När behovet av vård i hemmet eller boendet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Om den enskilde vårdas med stöd av LVU får han eller hon inte skrivas ut om inte socialnämnden har begärt eller medgett det. Statens institutionsstyrelse ska omgående underrätta socialnämnden när det finns anledning till utskrivning. Nämnden ska underrättas i sådan tid att det finns möjlighet att vidta eller förbereda andra behövliga insatser. (Socialtjänstförordningen kap. 3 §§ 10, 11, 14)

Statens institutionsstyrelse ska följa upp verksamheten enligt LVU. Uppföljningen ska omfatta tiden såväl under som efter avslutad vård. (LVU 4 a §)

Skollagen

Enligt skollagen är skolan som eleven lämnar skyldig att lämna över uppgifter till elevens nya skola under vissa förutsättningar, tex vid placering. Skyldigheten att lämna över uppgifter gäller när en elev byter skolenhet inom samma skolform eller byter skolform. Den nya skolan ska få de uppgifter som behövs för att underlätta övergången för eleven. (Skollagen 3 kap. §§ 4 b, 12 j)

Lagen om vård av unga, LVU

Den som är under 18 år ska beredas vård enligt denna lag och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv om, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger.

2 § Vård ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

3 § Vård ska också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. (LVU §§ 1, 2 3)

Socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag, och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat

2022-11-03

besluta om omhändertagande. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. När socialnämnden har ansökt om vård med stöd av lagen, får även rätten besluta att den unge omedelbart skall omhändertas. (LVU § 6)

Har den unge beretts vård med stöd av 2 §, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt lagen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Har den unge beretts vård med stöd av 3 §, ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning. När den unge har varit placerad i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. (LVU § 13)

Socialnämnden ska noga följa vården av den som får vård med stöd av denna lag. Socialnämnden ska följa vården främst genom regelbundna personliga besök i det hem där den unge vistas, enskilda samtal med den unge, samtal med den eller dem som tagit emot den unge i sitt hem, och samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. (LVU § 13 a)

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

Iakttagelser

Omsorgssektionen lyder under kommunstyrelsen och består av Vård och omsorg, Funktionsnedsättning och socialt stöd samt Myndighetsutövning. Ärenden gällande placeringar av barn och unga hanteras inom området Myndighetsutövning. Det finns fem sorters placeringsformer att ta stöd genom; familjehem, konsulentstött familjehem, HVB, SiS och stödboende. Nedan tabell visar fördelningen mellan de olika placeringsformerna över tid. Antal placeringar för 2022 gäller fram till 2022-09-30.

Placeringsform	2019	2020	2021	2022
Familjehem	17	11	12	6
Konsulentstött familjehem	*	*	*	*
HVB	20	11	9	12
SIS och stödboende	3	2	5	1

3.2 Styrdokument

Iakttagelser

Mål för verksamheten

Vi har tagit del av *Delegationsordning för kommunstyrelsen 2022* (fastställd 2022-02-28) och *Vision och strategisk plan för Tranemo* (fastställd 2020-09-21).

I *Vision och strategisk plan för Tranemo* framgår att flera utvecklingsmål utgör grunden för verksamhetens utvecklings – och förbättringsarbete. Sektionen tar fram strategier och/ eller aktiviteter till varje utvecklingsmål. Varje utvecklingsmål har en eller flera indikatorer som visar hur utvecklingen går.

För barn och unga beskrivs det övergripande målet enligt nedan:

Våra barn är vår framtid

Genom att investera i barn och ungas uppväxt lägger vi grunden till deras och Tranemos framtid. Vi ska utgå från barn, ungas och familjers behov och förutsättningar. I Tranemo kommun samverkar förvaltningen med berörda myndigheter för att skapa grundförutsättningar till ett bra liv. Genom tidiga insatser skapar vi bättre levnadsvillkor och ökad folkhälsa.

Prioriterat mål

Brukarens perspektiv är utgångspunkt för verksamheten

Riktlinjer/rutiner vid placering av barn och unga

Av granskningen framgår att det saknas fastställda styrdokument i form av riktlinjer och rutiner för placering av barn och unga. Vi har dock delgivits utkast till rutiner som ska ingå i en digital handbok. Rutinerna och handboken är ännu inte fastställda och används därmed inte fullt ut, enligt de intervjuade. Nedan framgår de områden där utkast till rutiner tagits fram:

- Ersättning till familjehem
- Familjehemsplacering – Vägledning
- Föräldrars ersättningskyldighet för placerade barn
- Placering av barn/unga i familjehem
- Vårdnadsöverflytt

Som ett stöd för utredning och uppföljning av insatser har sektorn introducerat arbetssättet BBIC (Barnets behov i centrum). BBIC innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen och är anpassat efter socialtjänstens regelverk. Enligt våra intervjuer har det dock inte skett någon uppföljning av hur väl det nya arbetssättet har implementerats i verksamheten.

I vår dokumentstudie av kommunstyrelsens delegationsordning framkommer att beslut om placeringar har delegerats till "enhetschef" och "utskottet", utan att ange vilken enhetschef och vilket utskott.

3.2.1 Kommentarer och bedömning

Vi kan konstatera att det saknas fastställda riktlinjer och rutiner för verksamheten. De rutiner som vi tagit del av är markerade med utkast och används inte av handläggare. Att ta fram rutiner var en rekommendation i den tidigare granskningen, (se kapitel 3.3

Uppföljning av rekommendationer). Vi ser också ett behov av att utforma riktlinjer för detta verksamhetsområde. Riktlinjer är det sätt politiken ger uttryck för viljeinriktning och prioriteringar och är därmed ett viktigt verktyg för verksamheten att styra efter.

Vidare är vår bedömning är att det saknas underlag i form av relevanta styrdokument som anger riktning baserad på den lokala politiska ambitionsnivån för verksamheten. Det behöver tas fram tydliga mål på sektionsnivå, som på ett enkelt sätt kan följas upp enligt en satt struktur. Att arbeta med tydliga, och för verksamheten nedbrutna mål, är ett enkelt sätt för medarbetare att veta vad som förväntas.

Vi ser positivt på att BBIC har implementerats i verksamheten. Då det inte genomförts någon uppföljning av hur väl implementeringen av arbetssättet genomförts rekommenderar vi kommunstyrelsen att så sker.

Enligt vår uppfattning är det av stor betydelse att styrande dokument som delegationsordning inte ska kunna feltolkas. Vi anser därmed att kommunstyrelsens delegationsordning bör förtydligas med information om vilken sektor och vilket utskott som avses.

3.3 Uppföljning av tidigare rekommendationer

lakttagelser

I våra intervjuer får vi information om att sektionen anlidade konsulter i syfte att genomlys familjehemsverksamheten i anslutning till granskningen som genomfördes 2019. Medarbetare som arbetade då uttrycker att de dåvarande rutinerna inte var till tillräckligt stöd och efterlevnaden av dessa rutiner var bristfällig, vilket innebar att medarbetarna arbetade som de alltid gjort.

Genomlysningen ledde fram till att ärenden sågs över och flera placeringar avslutades, men det gjordes inte något arbete avseende att utarbeta rutiner eller riktlinjer. I intervjuerna beskrivs att utvecklingsarbete gällande riktlinjer och rutiner inte har genomförts i någon större utsträckning sedan den förra granskningen 2019. Det pågår nu ett arbete med att ta fram rutiner i form av en digital handbok för handläggning, men arbetet har ännu inte kommit fram till de delar som omfattat uppföljning av placeringar av barn och unga.

I en skriftlig återkoppling från sektionen framkommer att genomförandeplaner och vårdplaner, där målen finns, inte följts upp på ett systematiskt sätt.

Familjehemssekreterare arbetade tidigare i pappersakter, men har nu bytt till att arbeta i verksamhetssystem som medger en annan sorts systematik. I intervjuerna framförs dock att arbetssättet är personbundet och att medarbetare inte följer upp enligt en fastställd struktur.

I intervjuerna framgår att de uppdateringar i verksamhetssystemet som ska göras inte har utförts. Det framhålls att de som utbildar inte heller hinner med att utbilda övriga användare som det är tänkt, även om det uppges vara bättre än tidigare.

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

Vidare uttrycks det att det saknas utbildningar i verksamhetssystemet och att manualen som finns är komplicerad att följa. För att lösa problem som uppstår gällande verksamhetssystemet hjälps handläggarna åt, men det tar tid från annat arbete.

De förklaringar som framförs till varför skriftliga rutiner ännu inte är framtagna beskrivs bland annat vara att de personer som arbetade vid tidpunkten för den tidigare granskningen inte längre finns kvar i organisationen.

Vidare uttrycks att andra arbetsuppgifter har behövt prioriterats då rekryteringsläget har varit ansträngt.

Rekommendation 2019	Har åtgärder vidtagits?	
	Ja	Nej
Har kommunstyrelsen och omsorgsutskottet:		
— säkerställt att mål följs upp enligt plan?		X
— undersökt vilka uppdateringar av verksamhetssystemet som gjorts samt hur det påverkar medarbetarnas arbetssituation?		X
— säkerställt att skriftliga rutiner för utredning av den unges behov tas fram och implementeras i syfte att säkerställa en likvärd och rättssäker handläggning?		X
— tagit fram skriftliga rutiner för utredning av familjehem?		X
— tagit fram skriftliga rutiner för stöd till familjehem samt rutiner för dokumentering av genomförda insatser?		X
— har säkerställt att den löpande uppföljningen av familjehem och placeringar är tillräcklig och dokumenteras på ett strukturerat sätt i enlighet med kraven i aktuella regelverk?		X
— har säkerställt att utredningar av familjehem dokumenteras löpande och i enlighet med kraven i aktuella regelverk?		X
— har säkerställt att referenser inhämtas och dokumenteras i enlighet med kraven i aktuella regelverk?		X

3.3.1 Kommentarer och bedömning

Den tidigare granskningen, från 2019, syftade till att konstatera om kommunen hade tillräcklig styrning och uppföljning som säkerställer att placeringar av barn och unga i familjehem och HVB-hem sker enligt gällande regelverk och hanteras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt. Den sammanfattande bedömningen utifrån

granskningens syfte var att kommunen brister i sina rutiner för styrning och uppföljning av placering av barn och unga i familjehem och HVB-hem, varför ett antal åtgärder rekommenderades. Vid vår uppföljning avseende huruvida rekommendationerna har åtgärdats är bedömningen att bristerna kvarstår.

Vi noterar att rutiner för familjehemsplacering saknas. Ansvarig chef menar att det beror på att arbetet med de många familjehemsplaceringar som fanns 2019 har fått prioriterats. Arbetet har lett till att antalet familjehemsplacering minskat.

Vidare rapporteras att det inte ges tillräckligt med utrymme för utsedda systemcoacher att hålla systemet uppdaterat i den utsträckning som krävs. Vår bedömning är att tjänstepersoner som ska arbeta i verksamhetssystem inte får den utbildning som krävs för att nyttja systemets alla funktioner.

Vår bedömning gällande uppföljning är att den generellt brister. Det gäller oavsett om det är uppföljning av mål i planer, så som genomförandeplaner, vårdplaner eller tidigare nämnda utvecklingsmål i verksamhetsplan, eller uppföljning av placerade barn och unga i familjehem.

Det framförs olika förklaringar till varför bristerna ännu inte är åtgärdade, bland annat på grund av hög personalomsättning och periodvis underbemanning. Enligt vår mening är en grundläggande förutsättning för en effektiv och rättssäker handläggning att det finns dokumenterade rutiner. Vid hög personalomsättning är behovet av rutiner än större.

Vi bedömer därmed att det är en väsentlig brist att rekommendationerna inte har åtgärdats sedan den tidigare granskningen 2019. Enligt vår bedömning borde rekommendationerna ha åtgärdats samt följts upp av omsorgsutskottet och kommunstyrelsen.

3.4 Granskning av nuvarande rutiner för placering

3.4.1 Styrdokument placering och uppföljning av placering

lakttagelser

Som tidigare nämnts har det i våra intervjuer framkommit att det saknas politiskt fastställda riktlinjer. Det pågår dock ett arbete med att ta fram en handbok med rutiner. Handboken arbetas just nu fram i verksamhetssystemet NEMO som samtliga anställda inom sektionen har tillgång till. Hittills har dokument som beskriver processkartor av ärendegången från att ett ärende kommer in till kommunen till dess att det är avslutat tagits fram.

Arbetet med handboken påbörjades hösten 2021 och målsättningen är att allt ska vara klart till årsskiftet 2022/2023. Anledningen till att arbetet påbörjades var för att man från

2022-11-03

omsorgssektionens sida ansåg att det saknades erforderliga dokument som beskrev arbetsätt och rutiner.

Tjänstepersonen som arbetar med att ta fram handboken har i perioder varit utlånad till andra enheter i kommunen, vilket gör att arbetet inte har varit kontinuerligt. Flertalet av de rutiner som ska ingå i handboken börjar bli klara, dock kvarstår rutiner för familjehem och familjerätt.

Ett ansträngt rekryteringsläge har bidragit till en lägre bemanning, men sedan i våras finns en familjehemssekreterare som tidvis har utrymme att bidra i framtagandet av handboken.

Enligt sektionens tjänstepersoner ska handboken inte beslutas av politiken. Dock uttrycks det i intervjuer att det finns en önskan om mer politisk delaktighet, som innebär att politiken kunde vara mer tydlig med vilka dokument som sektionen ska arbeta utifrån och där den politiska viljeinriktningen anges.

Företrädare för sektionen menar att det pågående utvecklingsarbetet med att ta fram den nya handboken är en nödvändighet. Samtidigt framhålls att verksamheten fungerar som den ska, och att man arbetar utifrån gällande lagar och regler. Det framhålls även att handläggarna själva besitter mycket kunskap då de har lång erfarenhet och att intervjuade chefer har stort förtroende för sina medarbetare.

I intervjuerna med politiska företrädare framkommer att de inte anser att det finns behov av att uttrycka prioriteringar och viljeinriktning i riktlinjer. I stället ska medarbetare arbeta utifrån rutiner. Vi noterar att företrädare för verksamheten och politiker delvis har olika bilder av vilka dokument som avses styra arbetsätt, bedömning, viljeinriktning och prioritering.

3.4.2 Kommentarer och bedömning

Det har framkommit i granskningen att det fortsatt saknas riktlinjer och rutiner för placering av barn och unga samt uppföljning och kontroll av placeringar. Vår bedömning är att det inte kan anses som ändamålsenlig.

Den kommunövergripande handboken har varit under framtagning sedan hösten 2021. Vi noterar att arbetet tar lång tid att färdigställa då resursen som genomför utvecklingsarbetet inte har arbetat koncentrerat med uppgiften.

Enligt vår bedömning innebär avsaknad av dokumenterade rutiner och struktur en sårbarhet då verksamheten förlitar sig på att enskilda handläggare besitter goda kunskaper. Sårbarheten blir än tydligare vid hög personalomsättning.

Vi rekommenderar att arbetet med att ta fram en handbok samt riktlinjer för arbetsprocesser kopplade till placering av barn och unga prioriteras och att arbetet följs upp.

Vår bedömning är att det råder oklarheter från politikens sida om vilka dokument som sektionen utgår ifrån, exempelvis hänvisas till riktlinjer som verksamheten menar sig inte använda längre. Enligt vår bedömning finns det behov av en förbättrad kommunikation mellan politik och sektion samt förbättrad informationsöverföring från sektionen till politiken. Det bör noteras att sektionen har en informationsskyldighet, där omsorgsutskottet och kommunstyrelsen bör informeras om framtagande av olika styrdokument, (t.ex. en central handbok mm.).

3.4.3 Kontroll och kvalitetssäkring av familjehem och HVB

lakttagelser

I den skriftliga återkoppling som vi fått från sektionen framgår att det inte finns dokumenterade rutiner avseende kontroll av familjehem och HVB.

I intervjuerna beskrivs dock att kvalitetssäkring av familjehem sker genom den utredning som genomförs utifrån utredningsmetoden *-En varaktig relation* innan en placering sker. Utdrag ur misstankeregistret och belastningsregistret från polisen, underlag från kronofogdemyndigheten samt kommunens socialtjänst utgör kontroller utöver utredningen av familjehemmet.

Familjehem kan också rekryteras via det företag som kommunen anlitar, SSIL - För vård och omsorg, som erbjuder placeringsservice inför placering i familjehem. I dessa fall inhämtar kommunen informationen som företaget presenterar. Vid placering i HVB sker en kontroll i tillståndsregistret hos IVO. Fysiska besök i HVB kan göras innan placering vid planerade placeringar. Vid akuta beslut görs ibland besöket digitalt, med anledning av tidsbrist. Ingen övrig kvalitetssäkring genomförs.

Vad anser familjehem sker kontroller var 6:e vecka av familjehemssekreterare. Enligt de intervjuade kommer rutiner för kontroller och uppföljningar att dokumenteras i den nya handboken som är under framtagning.

3.4.4 Kommentarer och bedömning

I granskningen framkommer att det saknas dokumenterade rutiner avseende kontroll av familjehem och HVB före och under placering. Vi bedömer att omsorgsutskottet och kommunstyrelsen bör arbeta fram dokumenterade rutiner för kontroll av familjehem och HVB.

Det är av stor vikt att kontroller av familjehem görs kontinuerligt då förhållanden inom en familj snabbt kan ändras. Det kan också ha betydelse för att förebygga sammanbrott i familjehem mm. Vi anser vidare att det är av stor vikt att det finns systematiska kvalitetskontroller av de HVB som anlitas. Upphandling av tjänster av HVB, är komplex och många faktorer ska sammanvägas utifrån det placerade barnets behov och verksamhetens resurser och kapacitet. Vi menar att det finns behov av att förtydliga en kravspecifikation i samband med upphandling.

3.4.5 Uppföljning av pågående placeringar

lakttagelser

Enligt information från familjehemssekreterare framgår att uppföljning under placering i familjehem ska genomföras var sjätte vecka. Gällande HVB ska uppföljning ske var åttonde vecka. Detta är dock inte nedtecknat i en rutin och av intervjuerna framkommer att det inte sker någon egenkontroll eller uppföljning om det de facto sker uppföljning med dessa intervaller.

I intervjuerna beskrivs dock att besök i familjehem och HVB genomförs varannan månad av socialsekreterare. När det gäller tonåringar kan socialsekreteraren ha telefonkontakt kontinuerligt mellan besöken. Det beskrivs att det inte finns någon rutin för hur uppföljningen ska gå till men det anges att BBIC (barnens behov i centrum) utgör en utgångspunkt.

I våra intervjuer framkommer att det för några år sedan uppmärksammats av sektionen att flera placeringar inte hade följts upp enligt de rådande lagkraven. De intervjuade beskriver att det kan ha resulterat i att återförening med föräldrar eller hemflytt inte blivit aktuellt eller försenats. Nu har alla familjehemsplaceringar setts över och kommunen har idag ett fåtal familjehemsplaceringar som för närvarande uppgår till sex. Antalet placerade i HVB är fortsatt relativt högt, ca 13 barn/ungdomar har varit placerade i HVB/SIS under året.

3.4.6 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att uppföljning av barn och unga som placeras i familjehem eller i HVB inte sker på ett ändamålsenligt sätt då det inte finns en uttalad struktur för hur det ska genomföras. Vi har funnit att hembesök görs, men det är oklart hur uppföljningen genomförs. I intervjuerna med verksamheten framkommer att sektionen själv uppmärksammat brister i uppföljningen av placering då de har sett att det funnits en risk för att hemflytt försenas eller inte blivit av som den yttersta konsekvensen av den otillräckliga uppföljningen av placeringar.

En placering av ett barn eller ungdom är en mycket ingripande insats. En otillräcklig uppföljning riskerar att utsätta det placerade barnet för en situation som kan innebära skada för dem. För kommunen kan det innebära kostnader som kvarstår över lång tid. Vi bedömer att kommunstyrelsen bör säkerställa att dokumenterade rutiner arbetas fram som beskriver hur arbetet ska gå till. Vidare betonar vi vikten av att rutinen är känd och att det utförs egenkontroller för att säkerställa att alla uppföljningsmoment genomförs enligt rutinen.

3.4.7 Uppföljning av genomförandeplaner

lakttagelser

Enligt den skriftliga återkopplingen från sektionen finns upprättade genomförandeplaner för alla barn och ungdomar, men de revideras inte i den omfattning som behövs.

Av intervjuerna framgår att genomförandeplaner inte följs upp och revideras enligt någon särskild struktur, utan följs upp vid behov. Det framhålls i intervjuerna att det finns ett behov av utvecklingsarbete gällande genomförandeplaner och vårdplaner, då de revideras för sällan och utan systematik.

När barn och unga familjehemsplaceras ansvarar verksamheten för att genomförandeplaner tas fram.

Vid placeringar på HVB tas genomförandeplaner fram av personalen på boendet. Det finns genomförandeplaner för alla som är placerade på HVB men sektionen tar inte fram egna genomförandeplaner vid placering på HVB.

Alla genomförandeplaner är enligt uppgift kommunicerade med utförarna. Vad avser vårdnadshavaren kommuniceras genomförandeplanerna, med undantag av särskilda fall, exempel på grund av skyddad identitet.

3.4.8 Kommentarer och bedömning

Vår bedömning är att det är en allvarlig brist att genomförandeplaner vid placering i familjehem inte revideras och följs upp enligt en fastställd struktur. Vi ser också att det är en brist att den placerade och/eller dess företrädare inte är delaktig i genomförandeplanens framtagande. Genomförandeplanen är bland annat ett förtydligande av uppdraget, ett verktyg för familjehemmet att arbeta utifrån och utifrån detta är genomförandeplanen ett viktigt medel att nå målet med placeringen. Därav anser vi att ett arbete för att utveckla utformning och uppföljning av genomförandeplaner är av vikt.

När barn och ungdomar är placerade i HVB resonerar sektionen att HVB har ansvar för att ta fram genomförandeplanen. Vi menar dock att nämnden har ett ansvar för att utforma genomförandeplaner för beviljade insatser om det inte är uppenbart obehövligt. En genomförandeplan som sektionen tar fram är av vikt då den förtydligar uppdraget för institutionen på ett tydligare sätt än vårdplanen.

3.4.9 Överväganden lakttagelser

Omsorgsutskottet är enligt delegationsordningen ansvarig för att fatta beslut och följa upp personärenden avseende de beslut som är möjligt att delegera inom socialtjänstens område. Det innebär att beslut och uppföljning av beslut i regel sker av omsorgsutskottet. Löpande under året delges kommunstyrelsen skriftliga rapporter om kostnader för placeringar samt delegationsbeslut och protokoll från arbetsutskottets nämnsammanträden. Även viktiga domslut delges kommunstyrelsen. En gång i månaden har kommunstyrelsen ett samråd tillsammans med omsorgsutskottet gällande speciella ärenden. Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för all verksamhet utifrån den politiska organisationen.

Enligt uppgift är det socialchef och enhetschef som redogör för ärenden inför beslut i utskottet i de aktuella ärendena. Beslutade ärenden återkopplas enligt delegationsordning, i övrigt är uppfattningen från sektionens sida att politiken inte har önskat annan uppföljning av ärenden.

Från politiskt håll uttrycks det att det vore bra om det fanns en rutin för uppföljning av ärenden som redovisas i kommunstyrelsen. Den information som når kommunstyrelsen i nuläget omfattar endast beslut fattade på delegation, men där går inte att avgöra om beslut fattats i rätt tid etc.

I intervjuerna beskrivs att övervägande om fortsatt vård sker var sjätte månad i enlighet med lagstiftningen. Det uttrycks vidare att det senaste året har överväganden om fortsatt vård skett i tid för samtliga placeringar med undantag av två specialfall. Av intervjuerna framkommer att omsorgsutskottet är nöjda med underlagen de får till sig.

3.4.10 Kommentarer och bedömning

Utifrån den information som vi har delgivits sker överväganden av fortsatt vård i huvudsak i enlighet med lagstiftningen. Omsorgsutskottet beskriver att underlagen innehåller tillräcklig information för att utskottet ska känna sig trygga att fatta beslut.

3.4.11 Kostnader

lakttagelser

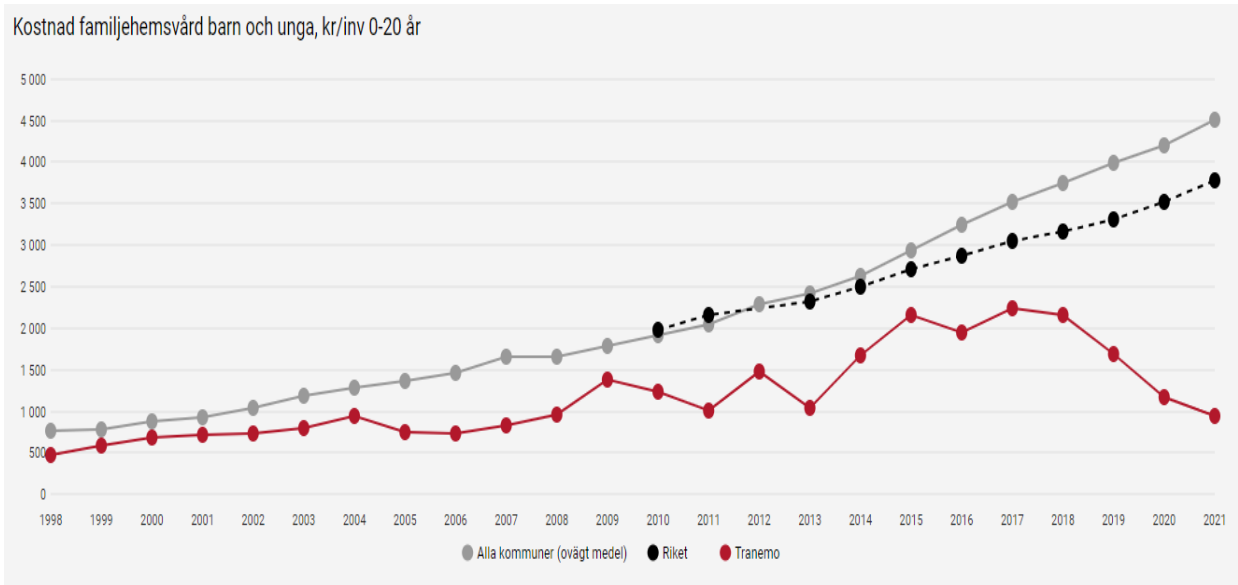
I intervjuerna informeras om att det ekonomiska läget markant har förbättrats då sektionen har minskat sina kostnader för inköp av familjehemsplaceringar. 2018 var kostnaden för familjehemsvården 27 mnkr, beräknad kostnad för 2022 är 17 mnkr för samma post.

Tranemo kommun

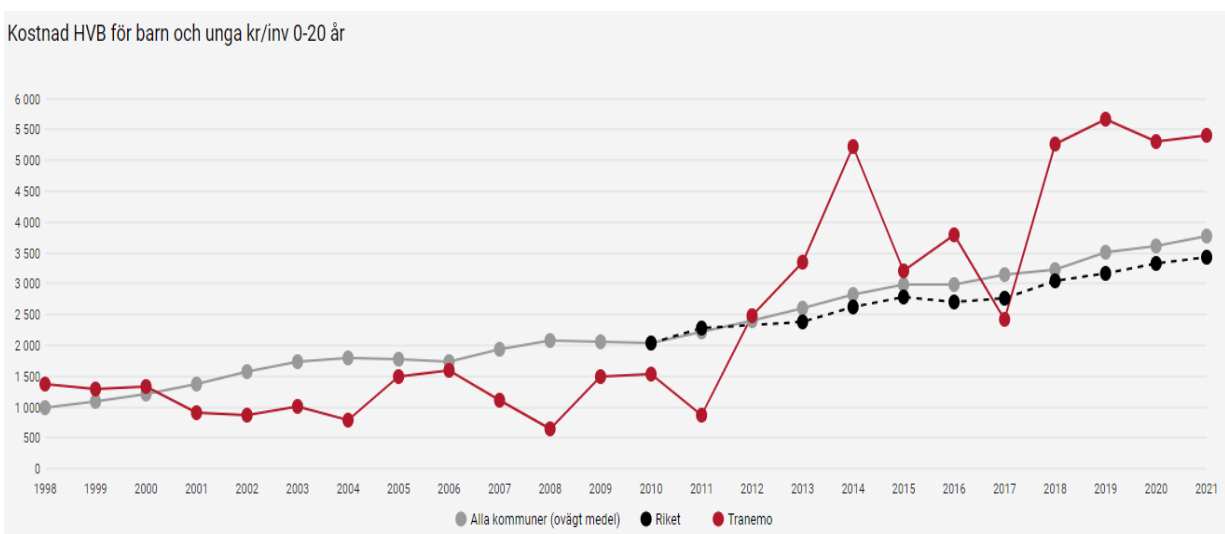
Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

I diagrammet nedan framkommer att kostnaden för familjehemsvården i Tranemo är lägre än för medelkommunen och riket. Sedan 2018 har kostnaden för familjehemsvården minskat drastiskt.

Kostnaden för platser på HVB är relativt konstant över de senaste åren, (se diagrammet nedan). I våra intervjuer framgår att det är ett fåtal individer som gör att kostnaderna inte sjunker, då de är i behov av omfattande insatser som inte går att tillgodose i den egna kommunen.

Den sammantagna kostnaden för familjehemsvården och vård vid HVB pekar på att kostnaden sakta har sjunkit under de senaste åren. En annan kostnadsdrivande faktor var att tidigare insatser på hemmaplan inte matchade individens behov, något som verksamheten har blivit bättre på att möta.

3.4.11.1 Kommentar och bedömning

Vi kan konstatera att den sammanlagda kostnaden för familjehemsvården minskat över tid. Kostnaden för HVB har inte minskat på samma sätt utan ligger kvar på samma nivå som de senaste åren.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen inte har vidtagit erforderliga åtgärder efter den tidigare genomförda granskningen då rekommendationerna från den tidigare granskningen kvarstår i sin helhet. Vi bedömer att det är en väsentlig brist att rekommendationerna inte har åtgärdats sedan den tidigare granskning 2019.

Vidare bedömer vi att kommunens nuvarande rutiner avseende placering i familjehem och HVB-hem brister, med hänvisning till att det saknas fastställda rutiner för verksamheten att arbeta utifrån.

Enligt vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- Att åtgärda samtliga rekommendationer från den tidigare granskningen.
- Att ta fram en riktlinje som beskriver hur verksamheten ska arbeta med placeringar.

Tranemo kommun

Granskning av rutiner och uppföljning av placeringar i familjehem/HVB-hem

2022-11-03

- Att ta fram rutiner som enkelt kan hållas uppdaterade och tillgängliga för handläggare.
- Att ta fram en verksamhetsplan med nedbrutna utvecklingsmål enligt uppdrag i *Vision och strategisk plan för Tranemo*.
- Att säkerställa att funktionen/funktioner som ska arbeta med att ta fram riktlinjer, rutiner och verksamhetsplan har tillräckligt med tid för uppdraget.
- Att följa upp satta mål i genomförandeplaner och vårdplaner med kontinuitet.
- Att säkerställa att allt arbete som sker gällande placeringar dokumenteras i avsedda verksamhetssystem och enligt en fastställd struktur.
- Att säkerställa kommunikation och informationsöverföring mellan politik och tjänstepersoner.
- Att implementeringen av BBIC följs upp.
- Att säkerställa att tjänstepersoner som ska arbeta i verksamhetssystem får den utbildning som krävs för att nyttja systemets alla funktioner.
- Att genomförandeplaner tas fram i alla beslutade insatser där det inte är uppenbart obehövt och att de utformas i samverkan med den berörde.

Datum som ovan

KPMG AB

Maria Schult
Sakkunnig

Annelie Svensson
Sakkunnig

Viktoria Bernstam
Sakkunnig
Kundansvarig

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.